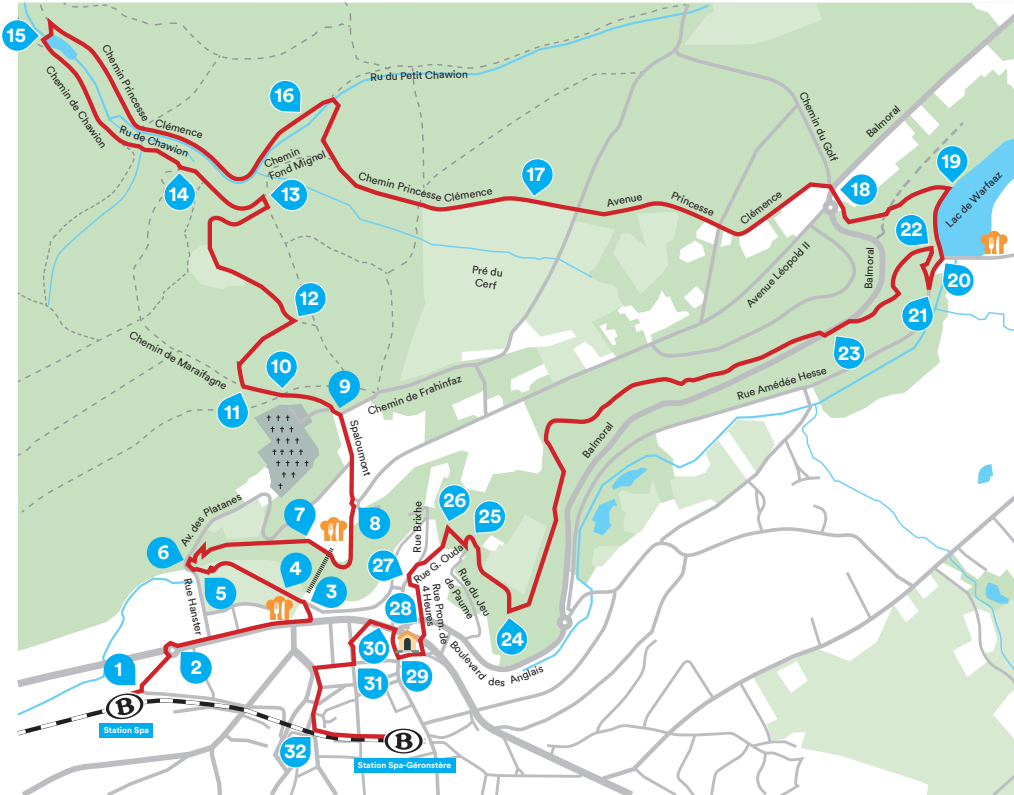

Wandeling vanaf het station Spa

LEGENDE

- wandelroute
- 2 nummering
- kerk
- restauratie

Spa, dame van het woud en koningin van de bronnen

Wandeling vanaf het station Spa

12 km

Vertrekpunt van de wandeling: Station van Spa

Spa, “Stad van Water” weeft een prachtig web van wandelingen waar het water nooit ver weg is en het woud overal aanwezig is. Deze stad van ontspanning met zijn casino en zijn thermen bewaart zijn geheimen in het hart van de half wilde natuur te midden van de bronnen.

Het station van Spa (place de la Gare 4) bedient de lijn van Pepinster tot Stavelot. Het is het hoofdstation van de stad.

- 1 Met je rug naar het station, ga je naar rechts (rue de la Gare) richting de rotonde van de N62 (avenue Reine Astrid). Bij deze rotonde kan je verschillende stops inplannen.

In het uitzonderlijke kader van de vroegere **Koninklijke Villa** (gebouwd in 1885), residentie van koningin Marie-Henriëtte, stelt het **Museum van de Kuurstad** het leven in Spa en de geschiedenis van de streek voor. **Het Museum van Het Paard** bevindt zich er net naast, in de vroegere stallingen van de Villa. Deze tentoonstelling onthult alle ruitersactiviteiten van de streek. In Spa vonden trouwens de eerste paardenrennen van België plaats.

- 2 Verlaat de rotonde naar rechts vanuit het station (avenue Reine Astrid) en ga verder tot aan het plein aan je linkerkant. Ga rond **het Monumentenplein (Place du Monument)** en keer terug naar la place Royale om de straat over te steken. Aan het einde van dit pleintje kom je aan de **Pouhon-fontein** met het Wapenschild van Oostenrijk, waarin het water van de Marie-Henriëttebron stroomt. Proef er gerust van, je zal versteld staan!

- 3 Net achter de fontein kan je de kabelbaan bewonderen.

De kabelbaan van Spa

Deze kabelbaan werkt eerder als een lift aangezien de twee cabines onafhankelijk zijn van elkaar en niet als elkaars tegengewicht dienen. Eén van de cabines is voorbehouden voor de kuurgasten die klant zijn van het Radisson Blu Palace Hotel, dat de bouw van de kabelbaan heeft gesponsord.

De andere cabine is open voor het grote publiek (€ 1,50 heenrit). De tocht naar boven duurt ongeveer 2 minuten. De kabelbaan komt aan in het thermencentrum. Het verbindt het koninklijke plein met la **Colline d'Annette et Lubin** of “heuvel van Annette en Lubin”, een bebost schistmassief, 100 m hoger.

1

De stationsgebouwen werden eind 2019 door de vennootschap Spadel opgekocht. Spa Monopole is de groep van het mineraalwater van Spa in de Benelux, die naast het station gevestigd is.

Bepaalde natuurlijke mineraalwaters van Spa bevatten in zuivere vorm veel ijzer of zwavel. Ze verlichten sommige pijnen. Er bestaan een zestigtal bronnen over het hele grondgebied van Spa. Elke bron heeft zijn eigen smaak, eigenschappen en bijzonderheden.

Annette en Lubin zijn twee personages uit een verhaal van Jean-François Marmontel, uit 1761. De echte geschiedenis van Marie Schmitz en Gilles Dewalt uit Spa, een neef en een nicht die van elkaar hielden en in de ogen van de Kerk in zonde samenleefden, zou aan de oorsprong van dit verhaal liggen. Tijdens hun leven worden ze dan ook bekend als “Annette en Lubin van Spa”, een bijnaam die gegeven werd aan de heuvel van Spaloumont waar ze op de heuveltop woonden.

2

4

Naast de kabelbaan, op de linkerkant, staan twee paviljoenen die door een lange gang in retrostijl met elkaar verbonden zijn.

La Galerie Léopold II

Tijdens zijn regeerperiode merkt Leopold II dat het thermencomplex in verval raakt en beslist om de site aantrekkelijker te maken. Hij laat meerdere mooie gebouwen optrekken waaronder een overdekte galerij in 1878. Deze galerij maakt sinds 1982 deel uit van het uitzonderlijke erfgoed van het Waals Gewest. Loop er langs, evenwijdig met een park waar je zalig kan uitrusten (klein golfterrein en molen aan uw rechterkant).

Le Parc de Sept Heures

Deze groene ruimte vol standbeelden en fontein telt talrijke eremonumenten. Loop gerust eens tot aan het einde van het park.

5

Je komt aan bij het **Wasserijmuseum (Musée de la Lessive, rue Hanster)**, een ongewone tocht die de geschiedenis vertelt van de was, de zeep, de strijk en de levensomstandigheden van de wasvrouwen en de bleeksters door de eeuwen heen.

6

Met je rug naar het park ga je naar rechts, voor de hellende weg (*avenue des Platanes*). Een rotsachtig voetgangersbaantje met een ijzeren leuning brengt je naar boven. Je komt voorbij een picknicktafel. Ga naar links, de weg ligt vol rotsen, en waar het wegje in twee splitst, neem je het linkse baantje. Het gaat steil rechtdoor omhoog en steeds steiler naar de thermen.

De Thermen van Spa

De moderne thermen symboliseren het verbond tussen herbronning en traditie. Deze ruimte die in 2004 werd ingericht, heeft zijn ontwerp te danken aan Strebelle, de architect van de Place-Saint-Lambert in Luik. De plaatsen combineren modern welzijn met kuren van vroeger. De thermen van Spa zijn wereldberoemd. Spa is in verschillende talen trouwens de algemene benaming geworden voor het kuurwezen. Hier bedraagt de temperatuur van de baden bijna 33°C en bevatten ze mineraalwater van de natuurlijke bron Clémentine (de voornaam van de jongste dochter van Marie-Henriëtte en Leopold II).

De kuurbronnen en -baden namen vanaf de 16e eeuw een hoge vlucht en zorgden voor extra inkomsten voor het kuuroord. In die tijd ging het vooral om een kuur waarbij er grote hoeveelheden water gedronken werd. De kuurgast die “Bobelin” genoemd werd, mat de hoeveelheid verbruikt water met een ivoren aflees-schaal. Anijs of kardemom hielp om dit heel gemineraliseerde water te verteren.

7 Vooraleer je bij de parking van de thermen recht voor je komt, ga je rechts naar een bebost pad. Daarna wandel je over de brug die over de kabelbaandoorgang loopt (het zicht op deze plaats is duizelingwekkend). Iets verder kan je nog genieten van een mooi uitzicht op de stad. Ga vervolgens links omhoog naar de rotonde, achter de parking van de thermen. Indien je de brug over de kabelbaan niet kan nemen (door werkzaamheden of tijdelijke verboden doorgang), heb je twee alternatieven. Ofwel keer je terug tot voor de parking en neem je de eerste straat links naar beneden die onder de kabelbaan gaat (ander uitzichtpunt) en daarna verder links naar het panorama. Ofwel ga je langs de parking en rond de thermen achter de infrastructuur door tot aan de rotonde.

8 Achter deze rotonde ga je recht door (*Spaloumont*), je bent op de Col d'Annette et Lubin op meer dan 337 m hoogte. Ga voorbij het vakantiecentrum.

9 Op de splitsing met de Chemin de Frahinfaz ga je 20 m naar links en daarna naar rechts. Trek het bos in, in het **Natuurpark van de bronnen**. Ga recht door, je ziet het kerkhof van Spa met een indrukwekkend hoogteverschil aan je linkerkant.

10 Aan de X-kruising ga je recht door (*chemin de Maraïfagne*, in het bos met dezelfde naam).

11 Wanneer je bij de Y-splitsing komt waar er een boswachtershuisje verscholen ligt, sla je rechtsaf.

12 Verderop, op het pad met de T-splitsing, sla je linksaf. Op een gegeven moment kom je bij een houten afsluiting (*na Fond Mignol*), het paadje kronkelt naar rechts: terwijl je geleidelijk aan afdaalt ga je naar links naar een vlak baantje in grind (*chemin Fond Mignol*) dat uitgeeft op een mooie open plek.

13 Ga naar links. Je komt aan in het natuurgebied **Domaine du Ru de Chawion**. Er wonen ijsvogels, amfibieën en libellen.

14 Ga recht door (nog altijd *chemin Fond Mignol*), daarna wat naar rechts (*chemin de Chawion*) tot aan de **vijver van Chawion**, en neem het eerste gemarkeerde pad aan je rechterkant.

15 Ga via de oevers langs het water naar de andere kant van de vijver. Stap links omhoog, je komt op een grindpad. Ga rechtsaf (*chemin Princesse Clémentine*).

16 Ga recht door langs de *Ru du Petit Chawion* naar een brug en steek deze over naar de andere kant van de waterloop.

17 Volg deze weg langs de *Pré du Cerf* tot aan de *avenue Princesse Clémentine*, recht door tot aan de volgende splitsing.

18 Je komt in Balmoral aan. Steek de weg over aan de rechterkant voor de rotonde met het standbeeld van een meisje in een bad. Ga langs het wachthuisje naar achter. Een heel natuurlijk pad slingert bergaf langs de N629. Neem de eerste straat links, dan rechts en nog eens rechts.

19 Dit paadje eindigt in een vlakke asfaltweg. Een hokje « Place des Pêcheurs » vormt het decor, je bent aan het meer van Warfaaz.

Het meer van Warfaaz

Deze oase van rust is de lievelingsplaats van wandelaars, boot- en waterfietsliefhebbers en van vissers voor de diversiteit aan vissoorten in het meer.

Kijk in de verte boven het meer: je hebt een mooi uitzicht op het **Kasteel van Warfaaz**, ook Kasteel van Balmoral of Kasteel van Heid du Pouhon genaamd, vroegere eigendom van baron Jean de Crawhez, nu een luxeverhuursite.

20 Ga naar rechts tot aan de straat op je rechterkant (*rue Amédée Hesse*, vroegere eigenaar van de Warfazienne, een vzw voor visvangst en viskweek).

21 Ga voor het bord 70 km/u naar rechts naar het pad dat je terug naar het woud brengt. Ga rechts naar boven, dan nog hoger naar rechts voor een zicht over het meer.

22 Keer je om met de rug naar de bank en neem voor je het pad met een groot hoogteverschil. Ga recht door tot aan de N629 (*Balmoral*).

23 Ga de nationale weg schuin over ter hoogte van de bushalte. De weg brengt je, telkens recht door aan de kruisingen van paden, naar het gehucht **Carrière Canul** (*steengroeve*), een panoramisch punt. Iets verder biedt het andere punt **Carrière Pirosson**, je een prachtig uitzicht over Spa, op 310 m hoogte.

Spa werd in 1882 het slachtoffer van een grote overstroming door het water van de Wayai. In 1890 beslist het dorpje een dam te bouwen die het meer van Warfaaz zal vormen. In 1979 wordt het slijkerige meer geleegd voor een volledige reiniging. De laatste dag van de werkzaamheden en in minder dan 36 uur wordt het bekken volledig gevuld door een hevige onweer!

24 Tegenover de achterkant van de bank van de Carrière Pirosson ga je rechts, vervolgens naar links om de weide te volgen en stop bij het **Paviljoen van Hesse-Rhinsfels**. Dit uitkijkpunt vervangt een kapel die in 1769 gebouwd werd dankzij een mecenaat. Het huidige achthoekige oratorium uit baksteen en kalksteen vervangt het originele paviljoen sinds 1854.

De restauratie van het paviljoen die in 2002 voltooid werd, bestond er onder andere in de binnenwanden met muurkalk van eigeel te bestrijken, een populaire afwerkingspleister in de 19e eeuw.

Het Perron was het embleem van de gemeentelijke vrijheden, bevestigde de rechten van de burgerij en was het bewijs dat Spa tot de Goede Steden van het land behoorde. Maar het was eveneens het symbool van de kerkelijke, rechterlijke en administratieve macht van de Prinsbisschop.

25 Ga rechtdoor en daal de weg aan je linkerkant af (*rue du Jeu de Paume*), je komt terug op de asfaltweg richting een vrij scherpe bocht wat lager. Vervolg de weg en neem na de bocht rechts, voor de eerste woning.

26 Daarna links in het straatje dat recht omlaag gaat (*rue Gilles Ouda*) tot beneden (*rue Brixhe*). Maak een kleine bocht door deze weg naar rechts een tiental meter op te gaan. Je zal niet ontgoocheld zijn door de **protestantse kerk** op de linkerkant aan nr. 24. Dit neogotische bouwwerk werd uitgeroepen tot een "gebouw van grote waarde van het oude beschermde centrum". In 2014 werden de gevels opgeknapt en werden er nieuwe glasramen in aangebracht. Een omweg zeker waard!

27 Beneden de rue Brixhe, wordt de *place du Perron* (op de kruising met de *rue de l'Hotel de Ville*) verfraaid door het Stadhuis en de **Perron fontein**. Steek dit plein schuin over naar de *rue Promenade de Quatre Heures*.

28 Je komt uit op de hoek van de *rue du Marché* en de *rue Général Bertrand*, voor een prachtig gebouw met een vorm die vaag doet denken aan een schildpad.

Le Pouhon Pierre-le-Grand

In deze beschermde en gerenoveerde koepel, onder het schitterende glazen dak, huist de Dienst voor Toerisme. Het is eveneens een plaats voor tijdelijke tentoonstellingen in de wintertuin. Het dankt zijn naam aan tsaar Peter I, ook Peter de Grote genoemd, die het prinsbisdom Luik in 1717 bezocht om in Spa een kuur te volgen. In het gebouw borrelt de **Fontein der Dolfijnen** op, de bekendste van Spa, die nu volledig gemoderniseerd is.

Ga rechtdoor achter het kruispunt (*rue Général*

De oorspronkelijke fontein was versierd met vier duikende dolfijnen boven de bekkens. Uit hun bek vloeide het water van de ijzerhoudende bron van Pouhon.

Bertrand), sla daarna rechts in naar de *rue Rogier*. Steek over om de **Monumentale Waterval**, gebouwd in 1862 in neoklassieke stijl, te bewonderen. Neem de straat langs het standbeeldencomplex (*biez du Moulin*), sla daarna rechtsaf (*rue Xhrouet*) waar je uitkomt op een pleintje zonder naam. Een oude piano versiert de charmante ruimte tegenover de kerk **Notre-Dame-et-Saint-Remacle**. Deze decanale kerk uit 1885 heeft een neoromaanse Rijnlandse stijl. De kerk, die in hardsteen is opgetrokken, wordt bezocht voor haar orgel en haar uitzonderlijke glasramen. Op het timpaan van de linkertoren kan je Sint-Remacle zien met een wolf.

29 Sla rechtsaf (*rue Docteur Henri Schaltin*). Je komt op de *place Pierre-le-Grand* voor de Pouhon. Sla linksaf (*rue Royale*), je staat nu voor een grote vergulde poort.

Het Casino

Spa is eveneens de koningin van alle spelen. Het huidige Casino en zijn zalen zijn de erfgenamen van het oudste casino La Redoute, gebouwd in 1763. Nog niet zo heel lang geleden kwamen koningen en vooraanstaande personen uit heel Europa bijeen in Spa. Het Casino was de place-to-be om zich te vermaken. Naast het speelzalencomplex staat de **Fontaine des Jardins** in het midden van een bloemen-oase.

30 Ga langs het prachtige gebouw naast de tuin (die je ook kan bewonderen aan de kant van de rue Royale) en ga aan het einde de trappen op naar de indrukwekkende zuil (*cour d'Honneur*). De **Baden (of vroegere Thermen)**, opgericht van 1862 tot 1868, onder leiding van architect Says, hebben hun ontstaan te danken aan de wil van een burgemeester van Spa, Joseph Servais. Vroeger waren ze voorzien van 54 uitgeruste badkuipen en verschillende turfbaden, vandaag zijn ze beschermd als uitzonderlijk erfgoed van het Waalse Gewest sinds 2016. Op termijn wordt dit gebouw omgebouwd tot een luxueus vastgoed- en hotelcomplex.

31 Ga achter de *cour d'Honneur* naar rechts (*rue Servais*) en daarna naar links naar de *place Verte*. Deze winkelstraat loopt omhoog naar de *place de la Providence*.

32 Ga net voor de brug met halfcirkelvormige bogen naar de hellende weg uiterst links naar de kleine parking. Volg de spoorlijn tot aan de trappen die je naar de stationsbrug brengen (*rue Jules Lezaack*). Neem de brug naar links.

Veel andere bekende mensen zoals Victor Hugo en Alexandre Dumas hebben in Spa verbleven. Antoine Leloup, zoon van Remacle, die de bijnaam Le Dauphin kreeg (Spa, 1730 – 1802) is een plaatselijke kunstenaar die in die tijd heel bekend was in het prinsbisdom Luik. Hij was een specialist in Spadische uitzichten op veljinpapier en hield er eveneens van voorwerpen en werken uit hout van Spa te decoreren die "Jolités de Spa" genoemd werden en die hij aan kuurgasten op doorreis verkocht.

Koningin Marie-Henriëtte heeft tijdens haar leven het glasraam van het linkerdwarschip van de kerk aan de stad geschonken. In deze kerk waar ze in 1902 begraven werd, woonde ze elke zondag de mis bij.

De Fontaine des Jardins werd in 1956 ingehuldigd en stelt de 4 belangrijkste fonteinen van Spa voor: Tonnelet, Barisart, Géronstère en Sauvenière. Tot in 1947 stond er hier een kiosk met de naam "La Potinière" waar de inwoners van Spa en de bezoekers naar concerten konden luisteren.

Aankomstpunt van de wandeling: het station van Spa-Géronstère

Het station van Spa-Géronstère (uw aankomstplaats van de wandeling) ligt aan de rechterkant in de bocht, voor de *Place des Ecoles*.

Heb je nog wat tijd alvorens de trein terug te nemen? Steek het enige perron van de terminus Spa-Géronstère over tot aan de *rue du Waux-Hall* en sla rechtsaf naar de *rue de la Géronstère*. **Le Waux Hall** (1770) wordt door een mooie afsluiting omzoomd. Sinds het gouden tijdperk van Spa, in de 18e eeuw, kwamen aristocraten en gekroonde hoofden zich hier ontspannen met de spelen en werden er hier bals en banketten gehouden.

Dit beschermde spelhuis heeft zijn oorspronkelijke staat behouden en is één van de oudste ontspannings- en speelzalen van Europa.

Iets eten of drinken (reserveren gewenst):

- **Le Jardin des Elfes**, Route du Lac de Warfaaz 2, Jalhay:
zicht op het meer, verzorgd terras en prachtig speelplein voor de kinderen.
- **Le Petit Baigneur**, Avenue Amédée Hesse 69, Jalhay:
mooi kader, in de zomer wordt er een « Water Grill » - formule voorgesteld.
- **Brasserie « Panoramique 325 »** Colline d'Annette et Lubin 1, Spa:
panoramisch uitzicht op de kabelbaan en op het stadscentrum.
<https://www.thermesdespa.com/se-restaurer-aux-thermes/>
- **La Brasserie des Bobelines**, Place Royale 41, Spa (in het ovale paviljoen van de galerie Léopold II) :
sympathieke taverne waar Bobeline geserveerd wordt, het lokale bier dat ter plaatse gebrouwen wordt.
<http://bobeline.be/>

Een laatste tip:

Plan je reis en koop je ticket waar en wanneer je wil via de NMBS-app of op nmbs.be.